

Міністерство культури і інформаційної політики України
Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»
(назва факультету)

Кафедра живопису
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної роботи бакалавра

на тему : **Портретно-жанрова композиція «Блоки життя»**

Виконав: студент 4 курсу

спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
(шифр і спеціальність)

освітньо-професійна
програма Станковий живопис

Дев`ятка Є. О.
(прізвище та ініціали)

Керівник доцент Деркач М. І.
(прізвище та ініціали)

Харківська державна академія дизайну і мистецтв
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра живопису / денна форма навчання

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри живопису

М.М.Ковальова

« травня 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Дев'ятка Єгор Олексійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Блоки Життя

Керівник проекту (роботи) доцент Деркач Микола Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від «05» травня 2024 року № 118-ОС

2. Строк подання студентом проекту (роботи) червня 2024 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): Зібраний підготовчий матеріал під час переддипломної практики

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- *Обґрунтування актуальності теми;*
- *Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;*
- *Аналіз аналогів;*
- *Розробка авторської концепції рішення теми;*
- *Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;*
- *Технологічні та живописні засоби виконання оригіналів;*
- *Висновки;*
- *Список літератури;*
- *Ілюстративні матеріали.*

5. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання__17 квітня 2024__

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	<i>Затвердження теми дипломної роботи</i>	<i>Травень</i>	
2	<i>Аналіз аналогів</i>	<i>Квітень Травень</i>	
3	<i>Розробка авторської концепції рішення теми</i>	<i>Квітень Травень</i>	
4	<i>Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;</i>	<i>Квітень Травень</i>	
5	<i>Затвердження ескізів рішення теми</i>	<i>Травень</i>	
6	<i>Систематизація інформації до пояснювальної записки</i>	<i>Травень</i>	
7	<i>Виконання оригіналів дипломної роботи</i>	<i>Травень Червень</i>	
8	<i>Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	
9	<i>Захист дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Студент _____ **Дев'ятка Є. І.**Керівник проекту (роботи) _____ **Деркач М. І.**

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Анотація

Дипломна робота є спробою художньої рефлексії над сучасним станом людини в епоху нестабільності, фрагментованості досвіду й зростаючої тривоги. У центрі концепції — образ людини як архітектора власного життя, що збирає фрагменти подій, думок і рішень у цілісну конструкцію сенсу. Автор використовує мову абстрактного живопису, щоб передати цей процес як глибоко особистий, інтимний і водночас універсальний.

Філософська основа роботи спирається на ідеї Віктора Франкла про «останню людську свободу» — свободу обирати власне ставлення до обставин. Робота звертається також до теорій посттравматичного зростання та психології адаптації, акцентуючи увагу на здатності людини знаходити смисл навіть у кризі. Образ прямокутників — це не випадкова форма, а метафора структурованого досвіду, з якого складається життєвий шлях.

У композиційному рішенні роботи домінує вертикальний формат 90×60 см, який візуально поєднує ідею внутрішнього зростання та прагнення до впорядкованості. Центральна постать — фігура людини, яка в момент зосередженого жесту тримає в руках жовтий блок. Цей елемент набуває значення символу: він уособлює надію, ясність вибору та творче прийняття відповідальності. Світло, що охоплює простір столу, різко контрастує з темним фоном, створюючи візуальну опозицію між внутрішнім світлом порядку і зовнішнім простором хаосу. Такий контраст не лише посилює композиційну глибину, а й створює інтимний простір залучення глядача — ніби той сам теж долучається до процесу збирання сенсу.

Художнє мислення, закладене у роботу, виявляє діалог з художньою філософією та естетикою Піта Мондріана, символізмом Каспара-Давида Фрідріха та композиціями Нормана Блеймі. Ці впливи не прочитуються буквально, а набувають нових значень у межах сучасного контексту.

Підсумовуючи, картина «Блоки життя» є результатом поєднання дослідницького мислення та художньої інтуїції. Вона створена як відповідь на

культурні та психологічні виклики хаотичного часу, і водночас — як акт особистої віри в силу людини будувати своє майбутнє попри будь-які зовнішні складнощі.

ЗМІСТ

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ.....	6
2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ.....	7
3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ.....	8
4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ.....	12
5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ.....	15
6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ.....	17
7. ВИСНОВКИ.....	19
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	21
ДОДАТКИ	
ДОДАТОК А Список ілюстрацій.....	23
ДОДАТОК Б Альбом ілюстрацій.....	24

1. ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ ТЕМИ

У сучасному світі, що стрімко змінюється під впливом технологічного прогресу, кліматичних викликів та геополітичної нестабільності[1], людина нерідко відчуває себе безпорадною перед хаотичністю подій. Інформаційний потік переповнює свідомість, а невизначеність майбутнього породжує тривогу[2;3]. В такій реальності важливу роль займає мистецтво, яке не лише відображає епоху, а й допомагає осмислити її виклики.

Концепція людини як будівника власного життя набуває особливого значення в хаотичному світі[4]. Адже попри зовнішні обставини, кожен має можливість конструювати свою долю, створювати гармонію серед неупорядкованості. Саме мистецтво здатне наочно продемонструвати цей процес, візуалізуючи боротьбу між випадковістю та свідомим творенням.

Тема "блоків життя" є актуальною, оскільки закликає до активної життєвої позиції, спонукає глядача до роздумів про власну роль у побудові свого майбутнього навіть перед обличчям нестабільності зовнішнього світу. Відчуття контролю над своїм життям сприяє не лише особистісному розвитку, а й гармонізації суспільства загалом[5]. Саме тому сучасні художники мають змогу не просто відображати реальність, а й формувати нові сенси, надихаючи інших на усвідомлене творення власної долі.

2. ЗБІР ІНФОРМАЦІЇ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПІДГОТОВЧИХ МАТЕРІАЛІВ

Питання кореляції (зв'язку) між активною життєвою позицією та рівнем задоволеності життям глибоко вивчене соціологами та психотерапевтами[4;5;6]. Ба більше, існує школа психологічної думки, яка вважає наявність мети та відчуття контролю над власним життям рішенням більшості психічних і деяких фізичних хвороб.

Ця школа була заснована австрійським психологом Віктором Франклом, який під час другої світової війни декілька років провів у нацистських концтаборах. Знаходячись у неволі, він звернув увагу, що люди, які мали мету, які знаходили сенс у власних стражданнях та брали контроль над своєю ситуацією за кожної нагоди, значно збільшували свої шанси на виживання. Подальші десятиліття роботи з пацієнтами тільки підтвердили ці спостереження[6].

В той же час, навпаки, невольники, які не вірили, у можливість щось змінити, не знаходили сенсу у власних стражданнях, гинули навіть не дивлячись на ліпші фізіологічні показники здоров'я.

Цей приклад демонструє важливість того, що Віктор Франкл називає останньою людською свободою. Свободою, яку ніхто та ніколи не може в нас відібрати - свободою обирати своє ставлення до подій довкола[7].

3. АНАЛІЗ АНАЛОГІВ

В пошуках способу візуального вираження такої складної та абстрактної теми, як влада людини над своїм життям попри навколишній безлад, важливим кроком став пошук аналогічних робіт. У процесі аналізу знайдених мною творів сформувалося образне уявлення майбутньої роботи. Смислові, Композиційні, колористичні та технічні рішення інших митців послужили джерелом натхнення для власного осмислення теми.

Основною точкою відліку в моїх пошуках стала творчість нідерландського художника-абстракціоніста Піта Мондріана (Іл.1;2;3). В ній він намагався знайти баланс, порядок та гармонію через балансування квадратів та прямокутників різних кольорів, розмірів, тону: “Я конструюю лінії та поєднання кольорів на пласкій поверхні, щоб виразити загальну красу з максимальним усвідомленням. Природа (або те, що я бачу) надихає мене, вводить мене, як і будь-якого художника, в емоційний стан, в якому з'являється бажання щось зробити, але я хочу підійти якомога ближче до істини і абстрагуватися від цього, поки не досягну основи (все ще тільки зовнішньої основи!) речей... Я вірю, що завдяки горизонтальним і вертикальним лініям, побудованим з усвідомленням, а не з розрахунком, керованим високою інтуїцією, приведеним до гармонії і ритму, ці основні форми краси, доповнені, за необхідності, іншими прямими лініями або кривими, можуть стати витвором мистецтва, настільки ж сильним, наскільки і правдивим”[8]. Як бачимо, автор використовує хаос природи, щоб на його основі створити порядок. З абстрактних, нічого не значущих форм він створює систему. Прекрасну з його суб'єктивної точки зору. Для пересічного спостерігача цей пошук гармонії та балансу не має жодного сенсу, але для Мондріана стає сенсом усього його життя.[8]

В своїх картинах Мондріан використовує лише основні кольори: Червоний, жовтий, синій, Білий, та чорний. Для нього це ті “зовнішні основи речей” на які він розкладає зовнішній світ, щоб створити свій власний. Він розкладає складний зовнішній світ на основи та збирає з них свій світ[8].

Ще одним сильним натхненням виступила роботи німецького художника-романтика Каспара-Давида Фрідріха “Мандрівник над морем туману” (Іл.4). В ній автор відійшов від канонів того часу і зобразив оточення героя мінімалістичним, можливо навіть абстрактним, за мірками академічної школи початку 19 століття.

Виконана олійними фарбами на полотні, картина зображує самотню постать, що стоїть на вершині скелястого урвища, дивлячись на величезний, оповитий туманом пейзаж гірських вершин і долин. Чоловік повернутий до глядача спиною - художній прийом, відомий як *Rückenfigur*, що запрошує спостерігача символічно заселити його перспективу.

Туман внизу вкриває пейзаж, нагадуючи як про піднесене протистояння з природою, так і про метафоричний бар'єр на шляху до знання чи впевненості. Фігура, одягнена в темно-зелений одяг і з палицею в руках, різко контрастує з ефірним туманом, втілюючи романтичний ідеал людини, що зіткнулася з безмежністю цього світу.

Використання Фрідріхом атмосферної перспективи, коли віддалені об'єкти розчиняються в тумані, виконує не лише технічну функцію, але й підкреслює теми таємниці, безмежності та обмежень людського сприйняття. Контраст між різко окресленим переднім планом і невиразним заднім відображає романтичну заклопотаність піднесеним: суміш благоговіння, краси і жаху перед безмежністю природного світу.

В тлумаченнях картина асоціюється з екзистенційною рефлексією, пошуком сенсу та діалектикою між людиною і природою. Вона протистоїть дидактичній ясності, натомість пропонуючи медитативний простір, в якому глядач проектує власні емоційні та філософські запити.[9]

Ще одним джерелом натхнення служить картина Нормана Роквелла «Хлопчик, що читає пригодницьку історію» (Іл.5). Створена у 1923 році, вона є прикладом глибокого впливу уяви на молодь. На картині зображено хлопчика, який глибоко занурився в книгу, а поруч з ним відпочиває вірний пес. Навколо хлопчика матеріалізується яскрава ілюстрація: галантний лицар і шляхетна дама на тлі середньовічного замку постають в уяві хлопчика.

Ця композиція вдало протиставляє реальне та уявне. Зосереджений вираз обличчя, худорлява статура та окуляри хлопчика, вірогідно, вказують на його замкненість, можливо певну невпевненість в собі, в той час як на фігурі за його спиною він представлений як лицар на коні, якого обіймає дама. Лицар у блискучих обладунках зі списом символізує хоробрість і пригоди, тоді як дама втілює грацію і благородство.

Роквелл фіксує момент, коли межі між реальністю та фантазією розмиваються, підкреслюючи, як історії можуть переносити читачів у різні світи та надихати на особистісний ріст.

Прискіплива увага Роквелла до деталей та його здатність передавати складні теми через доступні образи роблять цю роботу гострим дослідженням уяви та вічної ролі мистецтва сторітелінгу[10].

«Моделісти» Нормана Блеймі (Іл.6) - це вражаюче дослідження концентрації, структури та сприйняття в інтимному світі судномодельовання. На картині зображено двох чоловіків - один зосереджено працює над створенням моделі корабля, інший задумливо спостерігає. Майстерня навколо них завалена морськими кресленнями, корпусами кораблів, інструментами та підвішеним такелажем. Проте, окрім документального реалізму, картина тонко дестабілізує відчуття простору у глядача.

Блеймі використовує навмисно спотворену перспективу: модель корабля та фігури моделістів розглядаються одночасно спереду та зверху. Ця просторова невизначеність протистоїть традиційним точкам сходу, створюючи пласку, майже кубістичну стисненість переднього і заднього планів. В результаті картина читається не стільки як фотографічний знімок, скільки як психологічна схема мислення і праці.

Таке спотворення не випадкове - воно віддзеркалює ментальну складність ремесла, де сходяться точність, передбачення та уява. Дві фігури - врівноважені у дзеркальних позиціях дії та спостереження - виглядають частково обрамленими або навіть роздробленими, що ще більше підкреслює характер сцени.

Тематично, модель корабля стає метафорою контролю, порядку та інтелектуальної структури, а також неможливості досконалого володіння. Холодна кольорова палітра Блеймі, строгі форми та багат шаровість візуальних площин

викликають як захоплення, так і тихий неспокій, натякаючи на нестабільність реальності у світі точності.

Зрештою, картина «Моделісти» виходить за межі буквальності. Це одночасно і свято ручної майстерності, і тонкий коментар до того, як ми сприймаємо та організовуємо світ - завжди через рамки, інструменти та спотворення, які ми самі створюємо.

4. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ РІШЕННЯ ТЕМИ

Обрана тема є складною, адже вимагає не лише технічної вправності, а й глибокого філософського осмислення. Абстрактне мистецтво не дає готових відповідей, але відкриває простір для вільної інтерпретації. Саме тому воно стає дієвим інструментом для передачі соціально-психологічних ідей, дозволяючи глядачеві не просто спостерігати, а вступати у діалог із твором. Так глядач може зіставити побачене зі своїм досвідом, своїм внутрішнім ландшафтом — а отже, абстрактна форма не зменшує силу змісту, а навпаки, посилює її завдяки універсальності образів[11].

У центрі авторської роботи — не фігура людини, а абстрактна структура: мереживо з прямокутників, розкиданих і водночас ретельно впорядкованих. Ці форми є умовними «будівельними блоками» особистості — символами окремих подій, емоцій, рішень, що з часом формують цілісну картину життя. Прямокутник як геометрична одиниця обраний не випадково: це одна з найпростіших, але й найуніверсальніших форм, що має тисячолітню історію у мистецтві, архітектурі та дизайні. Простота прямокутника дозволяє вкласти в нього безліч сенсів — від упорядкування до руйнації, від стабільності до фрагментації.

Цей візуальний код, що базується на прямокутній структурі, виявляється актуальним і в сучасному цифровому середовищі. Зокрема, у культовій грі *Minecraft* гравець створює цілі світи з кубів — аналогів прямокутників у тривимірному просторі. Навіть персонажі, тварини й рослини там зображені як комбінації блоків, що лише підкреслює головну ідею: з найпростіших форм можна побудувати безмежну кількість варіацій. Подібно й у містобудівних симуляторах *SimCity* чи *Cities: Skylines*, ігровий простір побудований на квадратній сітці. Ця система, на перший погляд обмежуюча, насправді дозволяє гравцеві вибудовувати унікальні урбаністичні сценарії — від ідеального міста до абсурдного мегаполісу, що потопає у власних відходах. Усе залежить від поєднання логіки та уяви, так само як і в реальному житті.

Таке зіставлення абстрактного мистецтва з цифровими практиками не є поверховим: і в обох випадках йдеться про спробу людини осмислити простір, структурувати хаос, побудувати цілісність із фрагментів[12]. Тут особливо доречними є слова Піта Мондріана, який говорив про прагнення "досягти основи речей". У цьому контексті художник, як і людина загалом, є дослідником внутрішнього світу, що намагається дійти до першоелементів і побудувати з цього щось нове. В роботі ця ідея втілена через спрощення форми до знаку, до символу — й у той самий час зберігаючи впізнаваність та сенсове наповнення.

Цей процес тісно пов'язаний із переживанням досвіду, передусім кризового. Адже, як свідчать численні психологічні дослідження, саме негативні події — втрати, розчарування, конфлікти — стають тригерами глибокої трансформації[13;14]. Людина переосмислює себе, свої цінності, будує нову ієрархію значень — і саме з цього матеріалу, з уламків, формуються основи її життєвого шляху[12]. Прямокутники в роботі стають метафорами цих "фрагментів", з яких укладається візерунок особистості. Абстракція тут служить не як відмова від реальності, а як спосіб вийти за межі випадкового і побачити закономірності там, де раніше був лише хаос.

Образ людини, хоч і не домінує композиційно, є концептуальним центром. Вона — не герой, не митець, не пасивний спостерігач, а будівник. Її присутність — це знак надії, здатності до дії попри вразливість. Біологічно людина — одне з найменш адаптованих до навколишнього середовища створінь. Без хутра, без іклів, без швидкості чи сили — вона виглядає слабкою. Але саме завдяки здатності до інтерпретації, до колективної праці, до навчання й уяви — людина перетворює навколишній світ на простір, у якому може жити. Це стосується і цивілізаційного, і особистого виміру[15].

У цьому контексті навіть звичайний стіл набуває символічного значення. Він перетворюється на матеріальне полотно, де розгортається процес творення: думки фіксуються в щоденниках, ідеї — в начерках, а мрії — в планах. Стіл окреслює межі особистого порядку, що протистоїть зовнішньому хаосу. Це не просто предмет — це

простір самовираження, лабораторія і майданчик для трансформації. Як у мистецтві, так і в житті.

5. КОМПОЗИЦІЙНИЙ ТА КОЛОРИСТИЧНИЙ ПОШУК ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗАСОБІВ ВТІЛЕННЯ ТВОРЧОГО ЗАДУМУ

Композиція — один із найпотужніших засобів художнього впливу, доступний митцеві. Вона не лише організовує зображення, а й скеровує увагу глядача туди, куди хоче художник[16].

Для картини “Блоки життя” вертикальний прямокутний формат із пропорцією сторін 1.5:1 обрано свідомо: він формує простір для візуального зображення символічного піднесення та внутрішнього зростання, трансцендентного зростання, внутрішньої спрямованості руху від фрагмента до цілості. Створюється простір для розкриття основної ідеї — процесу збирання життя як форми особистісного самовизначення та роботи над собою.

Фігура людини, що витягується та нависає над площиною столу, природно інтегрується в заданий формат і, водночас, підкреслює динаміку духовного росту. Вона не пасивна — її тіло напружене, наче застигле в моменті відповідального рішення. Зображена зі спини, це не декоративна постава, а стан, в якому поєднуються напруга і зосередженість поєднуються з ніжністю і грацією. У витягнутій правій руці фігури — жовтий прямокутник. Його колір не випадковий: за теорією кольору жовтий асоціюється з оптимізмом, просвітленням, успіхом[17]. Те, як людина тримає цей фрагмент — впевнено, точно, з відчуттям його цінності — виказує її готовність до дії та внутрішню визначеність. Жест — майже сакральний, як у момент передачі дару або складання жертви: акт особистісного творення осмислюється як дуже відповідальний, духовний і творчий процес.

Фігура одягнена в темну синьо-чорну водолазку — колір стриманості, зібраності, універсальності[17]. Герой позбавлений індивідуалізованих рис, що надає йому рис архетипу — узагальненого образу будь-якої людини, яка, попри складність і тиск середовища, зберігає внутрішню здатність до конструктивної дії.

Центральним об'єктом композиції виступає стіл — простір зосередження й перетворення. Цей стіл — не просто предмет побуту, а символ особистої території

творчості, де людина має владу над хаосом зовнішнього світу. Це місце, де фрагменти досвіду — ці «блоки» — укладаються в нову осмислену структуру.

Негативний простір композиції відіграє не менш важливу роль. Темні, майже силуетні форми по обидва боки від вертикалі людини та столу — це підлога, що метафорично читається як умовне «зовнішнє середовище»: темне, сірувате, ворожобайдуже та протиставляється світлому та яскравому процесу творчості на площині столу.

Кольорова гама роботи будується на напруженому контрасті: світлий, навіть теплий простір столу й абстрактної композиції протиставлений темному, холодному, статичному фону. Цей кольоровий антагонізм актуалізує центральний зміст твору — ідею праці над собою як акту внутрішньої свободи, що здійснюється всупереч зовнішньому тиску, апатії чи безнадії.

Таким чином, композиція роботи є не лише формально збалансованою, але й концептуально вивіреною. Вона стає візуальним відображенням внутрішньої драми вибору, зростання, самоформування — і через свій стриманий, але точний художній словник відкриває глядачеві простір для глибокого, екзистенційного співпереживання.

6. ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА ЖИВОПИСНІ ЗАСОБИ ВИКОНАННЯ ОРИГІНАЛІВ

Для реалізації теми дипломної роботи було вирішено використати полотно розміром 90×60 см. Воно було виготовлене на замовлення у професійній майстерні — вже натягнуте на підрамник і покрите акриловим ґрунтом.

Для перенесення лінійного ескізу на полотно я використав метод, поширений у західному монументальному живописі, відомий під назвою **doodle grid** (у перекладі з англійської — «каляко-сітка») (Іл.7). Його суть полягає в тому, що замість звичайної геометричної сітки полотно заповнюється різноманітними довільними малюнками, літерами та символами. Далі полотно фотографується, і отримане зображення накладається на фото ескізу (Іл.8). Такий метод дозволяє значно підвищити точність перенесення лінійного рисунка порівняно зі звичайною сіткою, оскільки збільшується кількість точок орієнтації та усуваються викривлення, пов'язані з неточностями розмітки.

В якості сітки я використав цитату Віктора Франкла про останню свободу людини, яка чудово виражає тему моєї дипломної роботи: "У людини можна забрати все, крім одного: останньої свободи людини – вибирати власне ставлення до будь-яких обставин, вибирати власний шлях"[7]. Сітка була зафіксована трьома тонкими шарами лаку для волосся.

Лінійний рисунок виконано олійною фарбою кольору «хінакрідон фіолетовий» (Іл.9). Метою цього етапу було створення чіткої рисувальної основи для подальшої роботи з кольором, із дотриманням правильних пропорцій і композиційної структури[18;19].

Наступним етапом став пошук великих тонально-кольорових співвідношень. На практиці це виглядало як покриття форм, визначених на попередньому етапі, фарбою по всій площині полотна (Іл.10). Важливо було при цьому не втратити рисунок фігури — складки одягу, пасма волосся тощо. Тон я взяв трохи темніший, ніж планував для фінального шару, розраховуючи на часткове висвітлення в наступних шарах.

Четвертим етапом стала деталізація великих форм за допомогою дрібніших пензлів із метою пошуку локальних кольорів і створення внутрішньої гри теплих і холодних тонів у межах кожної плями (Іл. 11;12). Основну увагу було приділено фігурі — найбільш складному зображуваному об'єкту з точки зору форми та єдиному органічному елементу композиції. У процесі роботи я дещо висвітлив руки та обличчя, поглибив тон волосся, знайшов природний рух кольору на обличчі, підкреслив тональну чистоту прямокутників[20]. Цей етап розтягнувся на два живописні сеанси.

П'ятий етап полягав у нанесенні структуроформуючих смуг чорного кольору між абстрактними прямокутниками. Цей, а також два попередні етапи виконувалися з інтервалом 2–4 дні для забезпечення висихання шарів і кращого опрацювання деталей.

Фінальним етапом стало лесування прозорими фарбами з метою гармонізації та візуального об'єднання великих кольорових площин (Іл. 13).

7. ВИСНОВКИ

Усі дослідницькі кроки, виконані в рамках цієї дипломної роботи, були спрямовані на створення художнього твору, що репрезентує людину як активного творця власного життя в умовах зовнішнього хаосу. Головною метою було не лише осмислення теми концептуально, але й перетворення цього осмислення у форму завершеної картини. Саме тому кожен етап — від збору теоретичних матеріалів до аналізу художніх аналогів — виконував функцію підготовки до візуального втілення ідеї.

Сучасна епоха, позначена нестабільністю, інформаційною перевантаженістю та екзистенційною тривогою, потребує нових художніх засобів для фіксації й подолання внутрішнього безладу. У цьому сенсі мистецтво стає не лише дзеркалом часу, а інструментом впорядкування, структуризації та особистісної трансформації. Через живопис абстрактної форми постає можливість передати універсальні смисли та індивідуальні досвіди.

Теоретичне підґрунтя — ідеї Віктора Франкла, концепції посттравматичного зростання, культурно-філософські підходи — лягли в основу пошуку символічного ряду та композиційного рішення майбутньої роботи. Аналіз художніх практик Піта Мондріана, Каспара-Давида Фрідріха, Нормана Роквелла та Нормана Блеймі сприяв формуванню авторського стилю, де абстрактна простота поєднана з психологічною глибиною.

Картина "Блоки життя" стала візуальним підсумком усього дослідження. В її центрі — образ людини-будівника, яка зі спокійною рішучістю складає фрагменти досвіду у власну життєву структуру. Символіка композиції та кольору — витягнута постать, жовтий прямокутник, світло столу в контрасті до темного фону — передає головні ідеї: пошук сенсу, відповідальність за власний вибір, здатність до творення навіть у нестабільному середовищі.

Таким чином, художній твір, що став результатом цієї дипломної роботи, є не просто живописною інтерпретацією абстрактної теми, а візуальним висновком усього концептуального, культурного та психологічного дослідження. Завдяки

міждисциплінарному підходу, образотворча мова картини набуває здатності не лише емоційно впливати, а й запрошувати глядача до діалогу, внутрішнього аналізу та переосмислення себе як активного суб'єкта власного життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

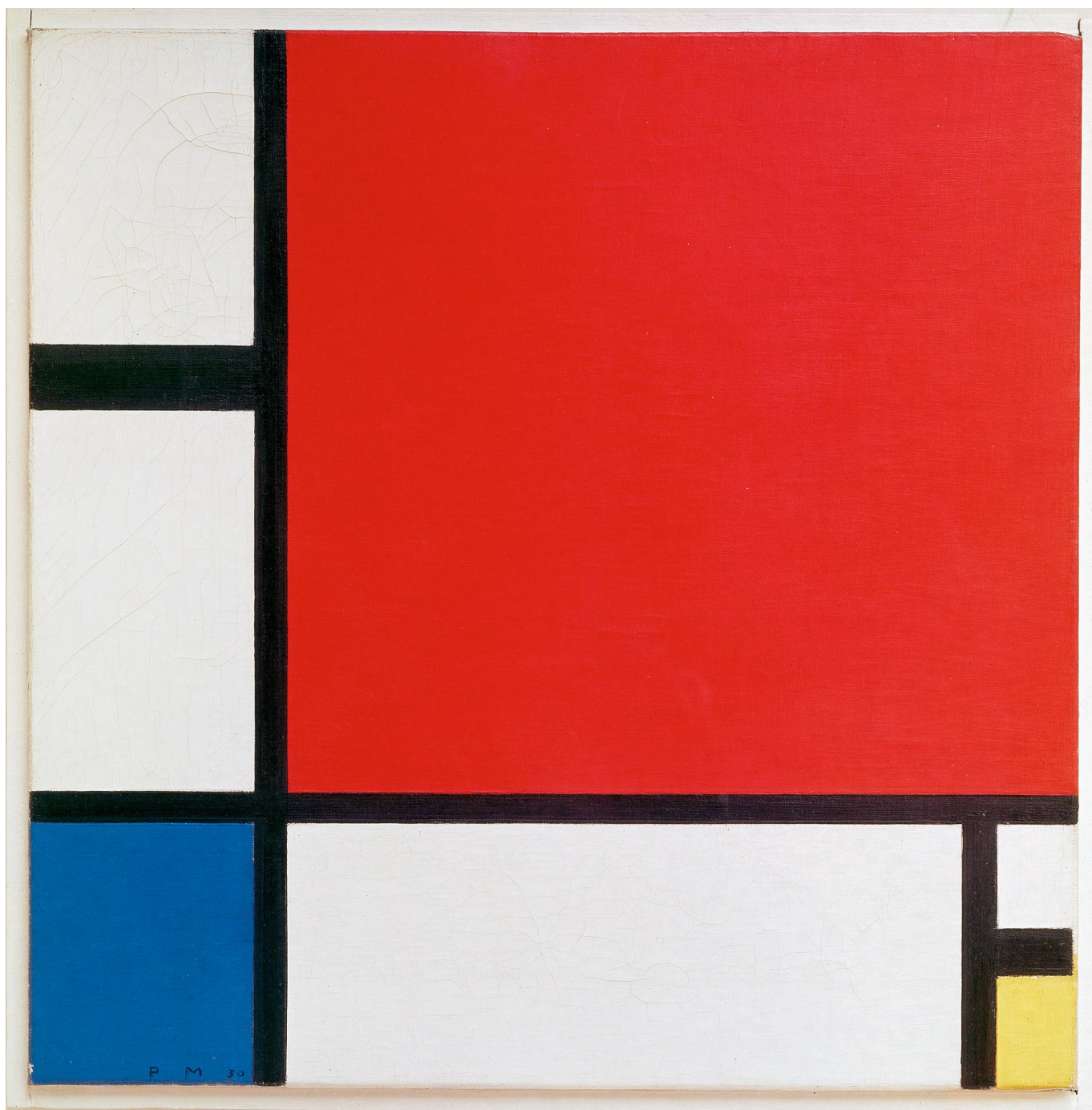
1. Arbour P. and others. Great Powers, Geopolitics, and the Future of Trade. BCG, 2025.
<https://www.bcg.com/publications/2025/great-powers-geopolitics-global-trade>
2. Global mental health crisis hits workplaces. Financial Times, 2024.
<https://www.ft.com/content/81eedab5-3dd0-41cb-802b-2390f9aa6f4e>
3. Nguyen L. Economic grievances fuel support for hostile actions, Edelman global survey shows. Reuters, 2025 <https://www.reuters.com/world/economic-grievances-fuel-support-hostile-actions-edelman-global-survey-shows-2025-01-19/>
4. Kurtović, A., Vuković, I., & Gajić, M. (2018). The Effect of Locus of Control on University Students' Mental Health: Possible Mediation through Self-Esteem and Coping. The Journal of Psychology, 152(6), 341–357.
<https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1463962>
5. Peterson J. 12 Rules for Life: An Antidote to Chaos. Toronto: Random House Canada, 2018. 448p.
6. Франкл. В. Людина в пошуках справжнього сенсу: психолог у концтаборі. Харків: КСД, 2023. 160с.
7. https://www.libr.dp.ua/punktyr_bibl frankl.html#:~:text=%C2%AB%D0%A3%20%D0%BB%D1%8E%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%20%D0%B2%D1%81%D0%B5,%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%B0%2C%20%D0%B0%20%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D1%97%D1%97%20%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B5
8. Holtzman H., Martin J. The New Art – The New Life: The Collected Writings of Piet Mondrian. Boston: Da Capo Press, 1993. 414p.
9. Farthing S., Dyer G. 1001 Paintings you must see before you die. London: White Lion Publishing, 2018. 960p.
10. Claridge L. Norman Rockwell: A Life. New York City: Random House, 2001. 592p.
11. Kandinsky W. Concerning the Spiritual in Art. London: Penguin, 2024. 192p.
12. Bauman, Z. Liquid Modernity. Oxford: Polity Press, 2000. 232p.

13. Tedeschi, R., & Calhoun, L. (1996). The Posttraumatic Growth Inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*, 9(3), 455–472
<https://psycnet.apa.org/record/1996-05471-004>
14. Linley, P. A., & Joseph, S. (2005). The Human Capacity for Growth Through Adversity. *American Psychologist*, 60(3), 262–264.
<https://psycnet.apa.org/record/2005-03019-012>
15. Zwir, I., Del-Val, C., Hintsanen, M. et al. Evolution of genetic networks for human creativity. *Mol Psychiatry* 27, 354–376 (2022). <https://doi.org/10.1038/s41380-021-01097-y>
16. Основи композиції: Методичні рекомендації / Шевченко О.В. – Львів, ЛНАМ, 2024. – 32 с.
17. Albers J. *Interaction of Color*. New Haven: Yale University Press, 2013. 192p.
18. Лумис Э. *Искусное рисование*. Москва: КоЛибри, 2021. 158с.
19. Сенин В., Коваль О. *Школа рисунка карандашом*. Харьков: КСД, 2007. 110с.
20. Schmid R. *Alla Prima II Everything I Know about Painting-And More*. Walpole: Stove Prairie Press, 2013. 328p.
21. Білодід І. та ін. *Словник української мови* [В 11 т.]. Київ: Наукова Думка, 1970. Т.3, 500с.

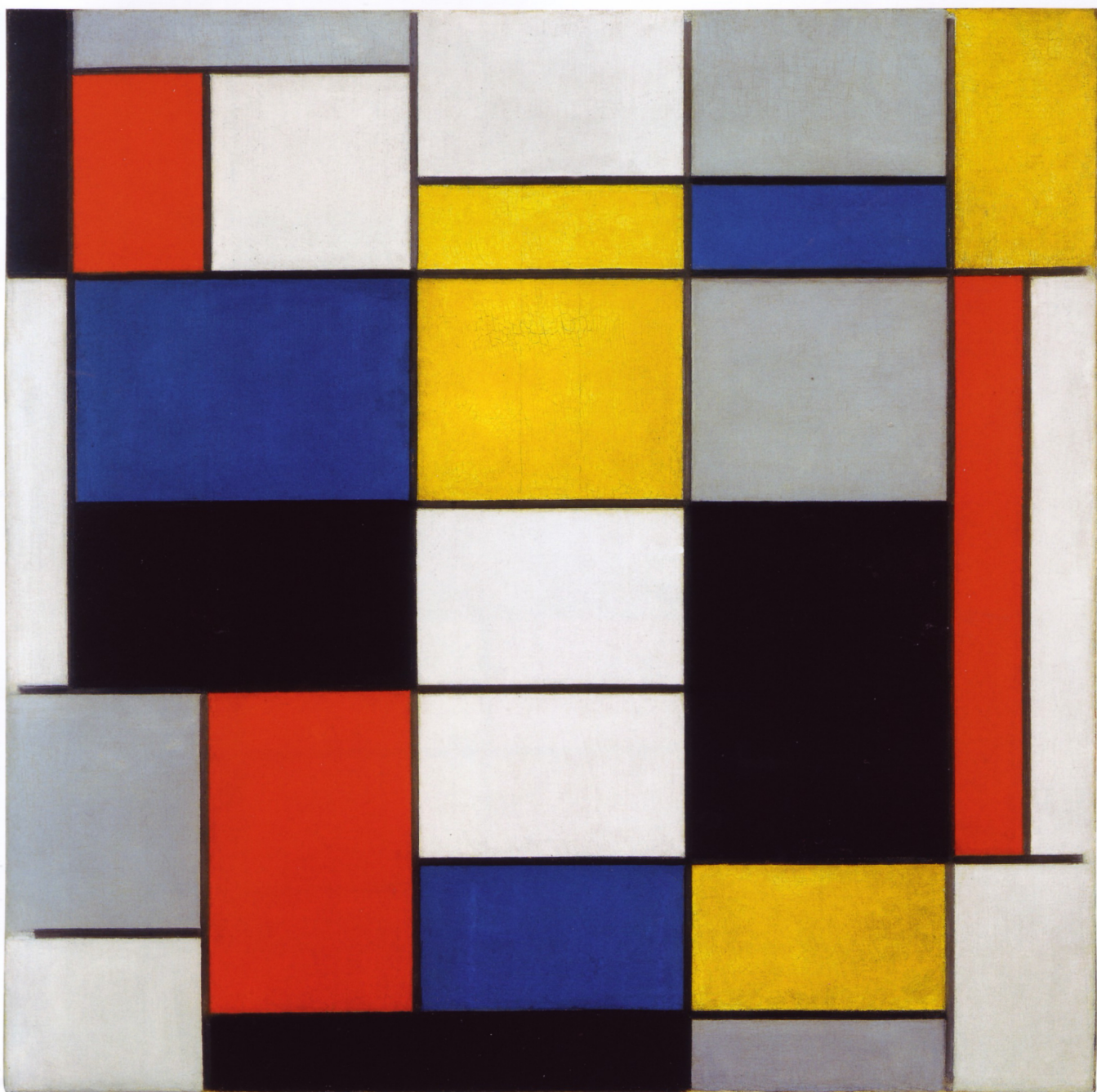
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

1. Іл.1. Піт Мондріан. Композиція з червоним, синім та жовтим. 1930
2. Іл.2. Піт Мондріан. Композиція А. 1923
3. Іл. 3. Піт Мондріан. Таблиця 1. 1921
4. Іл.4. Каспар Давид Фрідріх. Мандрівник над морем туману. 1818
5. Іл.5. Норман Роквелл. Хлопчик, що читає пригодницьку історію. 1923
6. Іл.6. Норман Блеймі. Моделісти. 1958
7. Іл. 7 Каляко-сітка
8. Іл.8 Ескіз накладений на фото сітки
9. Іл.9 Лінійний рисунок
- 10.Іл. 10 Основні тонально-кольорові відношення
- 11.Іл.11 Пошук локального кольору. Частина 1
- 12.Іл. 12 Пошук локального кольору. Частина 2
- 13.Іл.13. Дев'ятка Єгор. Дипломна картина «Блоки життя». 2025

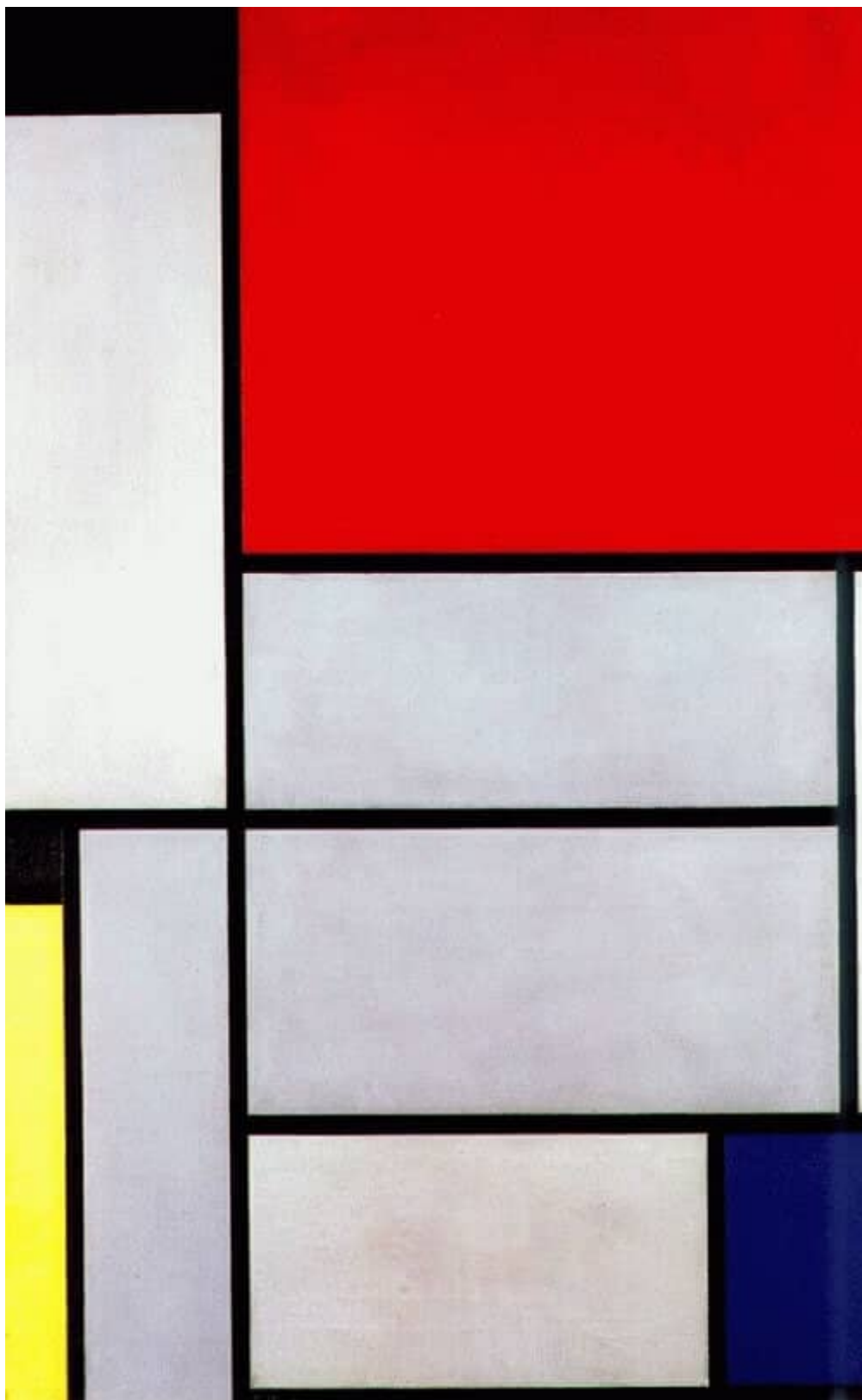
АЛЬБОМ ІЛЮСТРАЦІЙ

Іл.1. Піт Мондріан. Композиція з червоним, синім та жовтим. 1930

Іл.2. Піт Мондріан. Композиція А. 1923

Іл. 3. Піт Мондріан. Таблиця. 1921

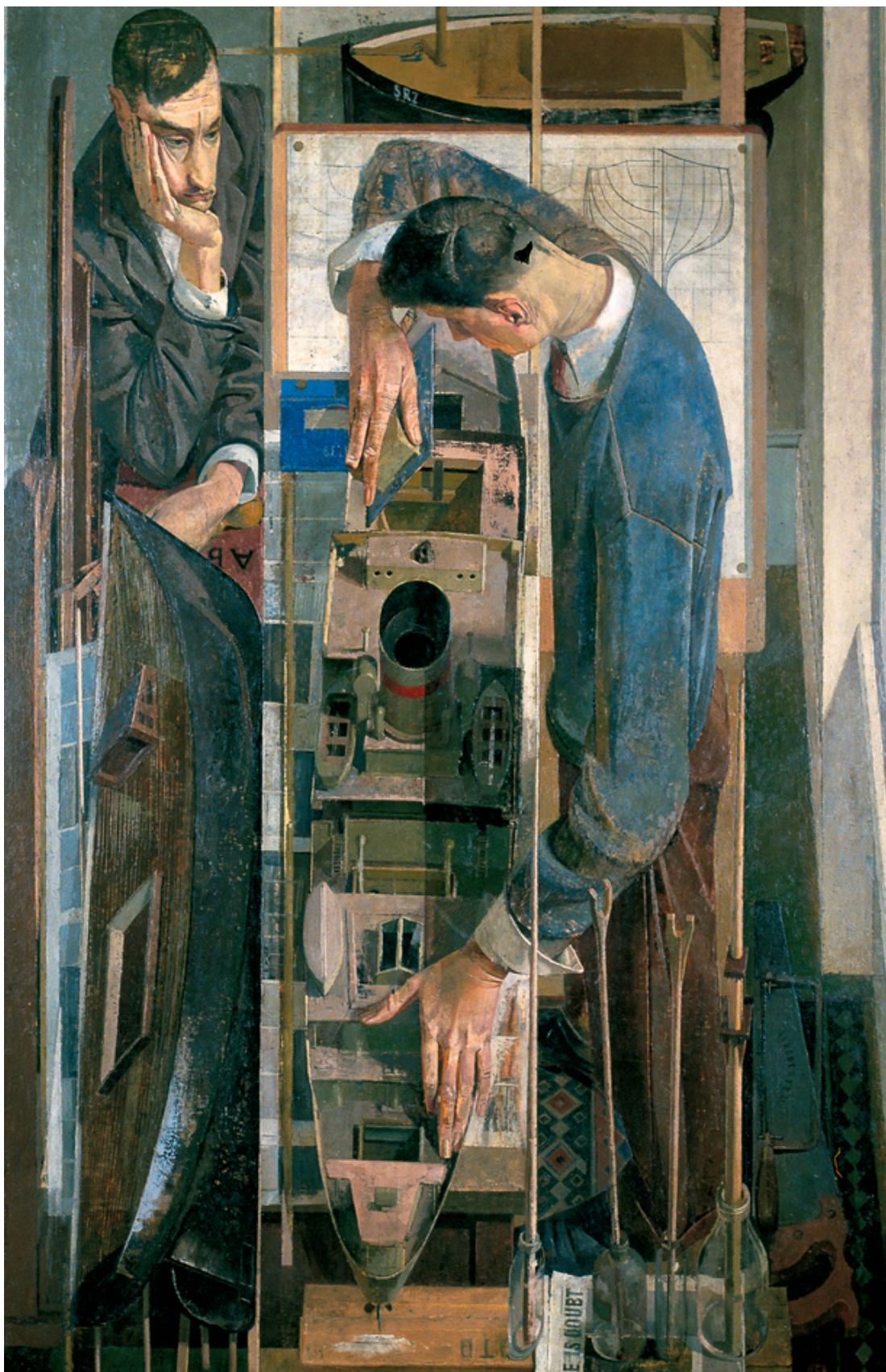

Іл.4. Каспар Давид Фрідріх. Мандрівник над морем туману. 1818

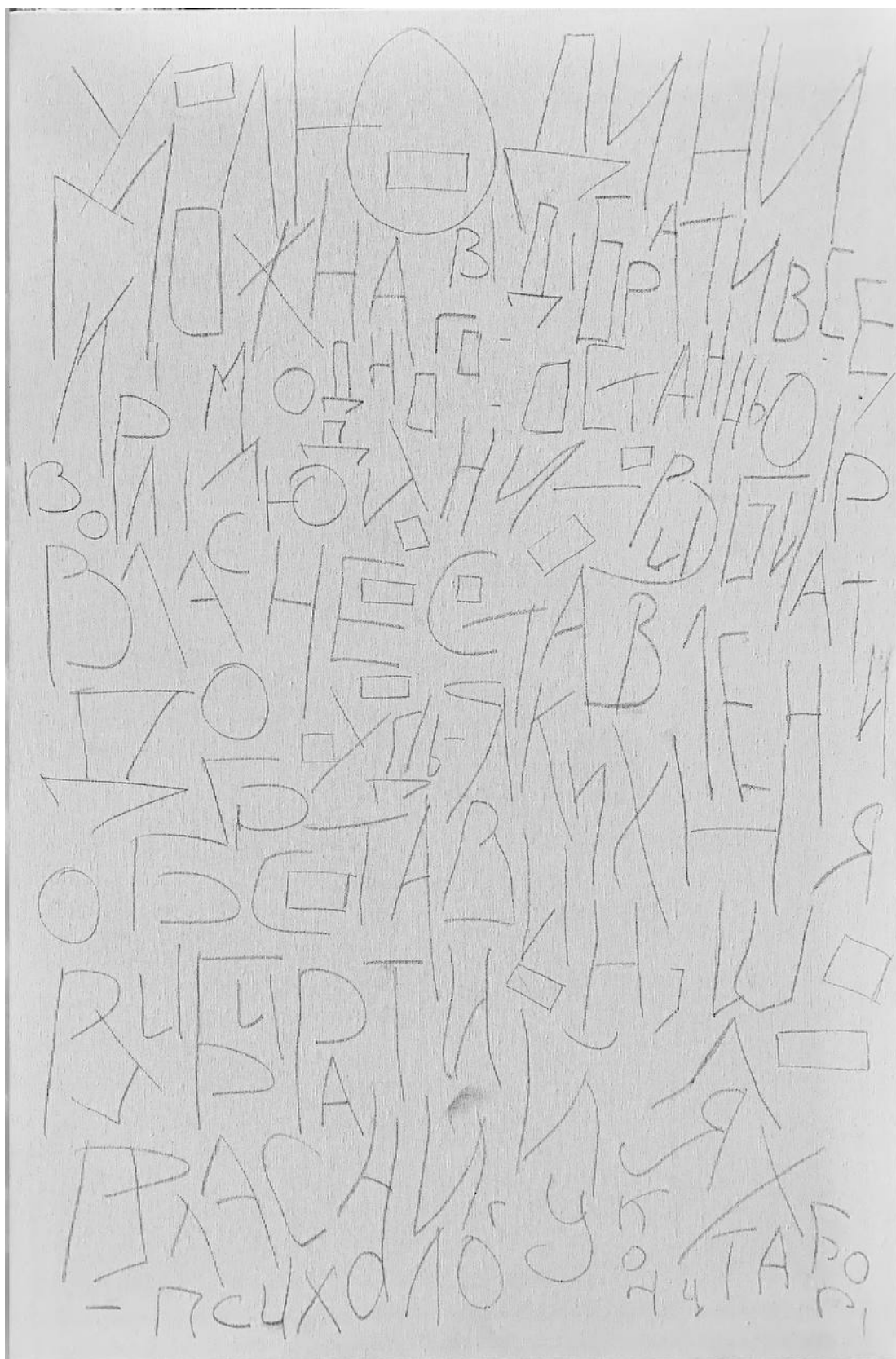
1923

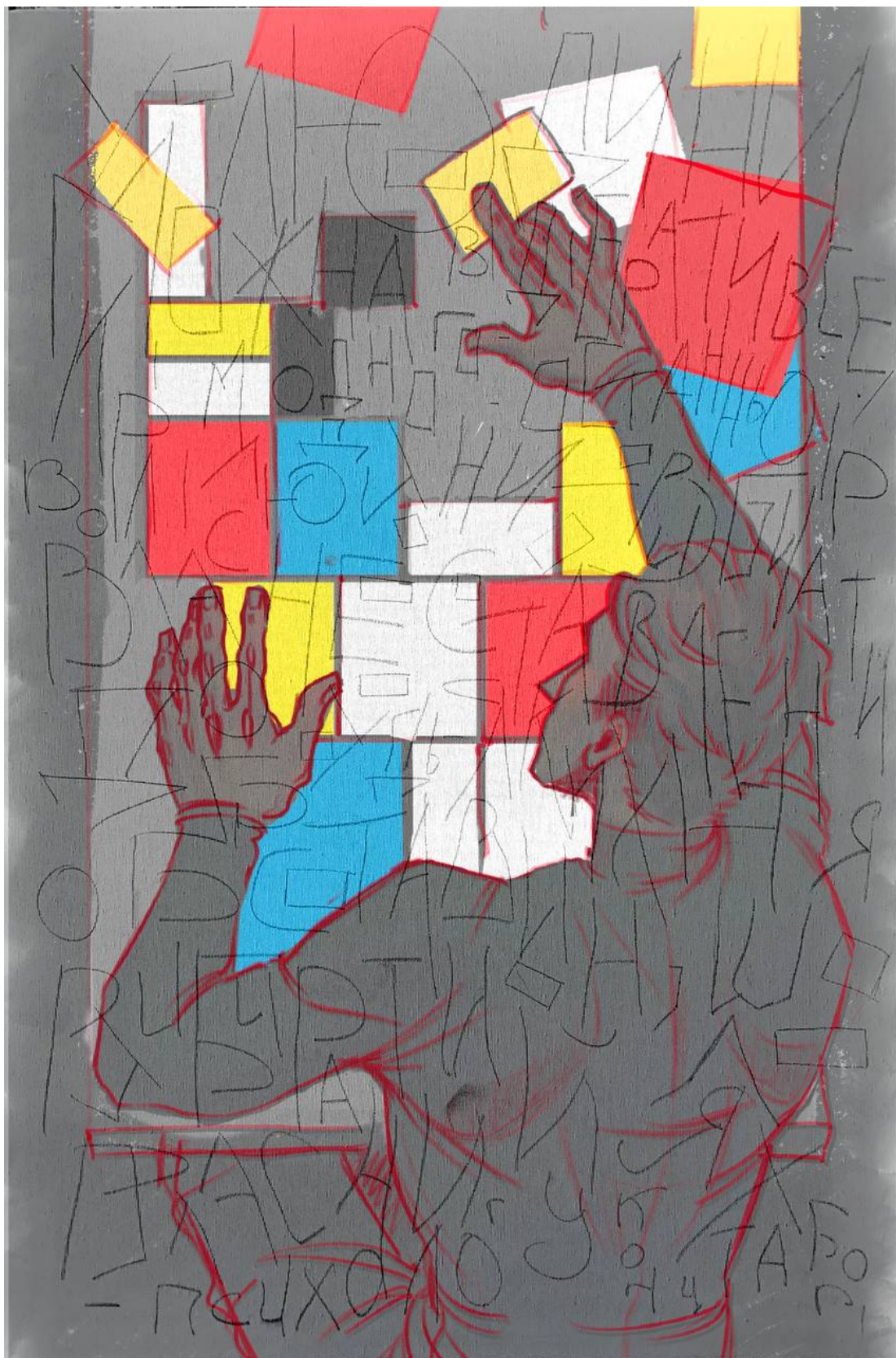
Іл.5. Норман Роквелл. Хлопчик, що читає пригодницьку історію. 1923

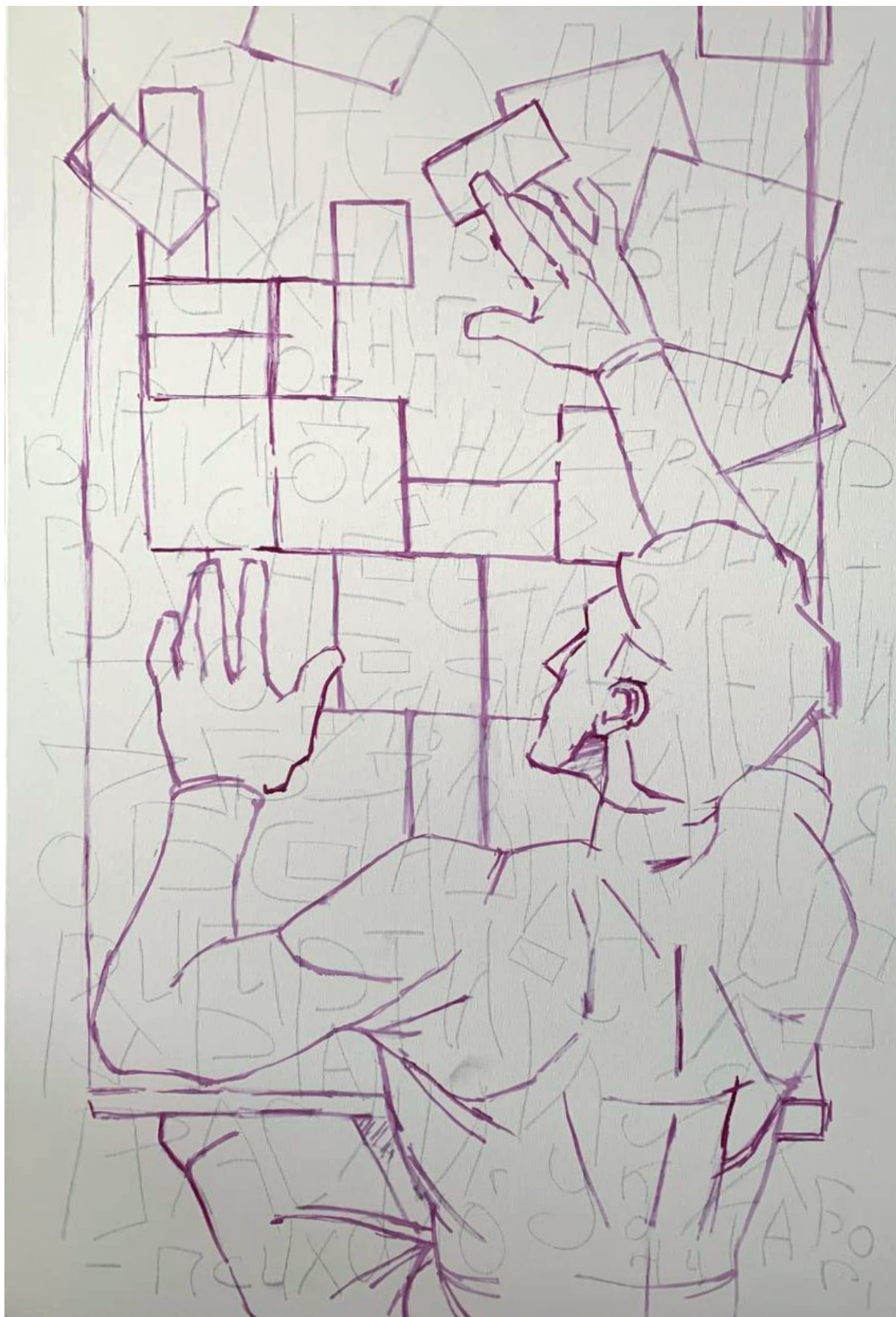
Іл.6. Норман Блеймі. Моделісти. 1958

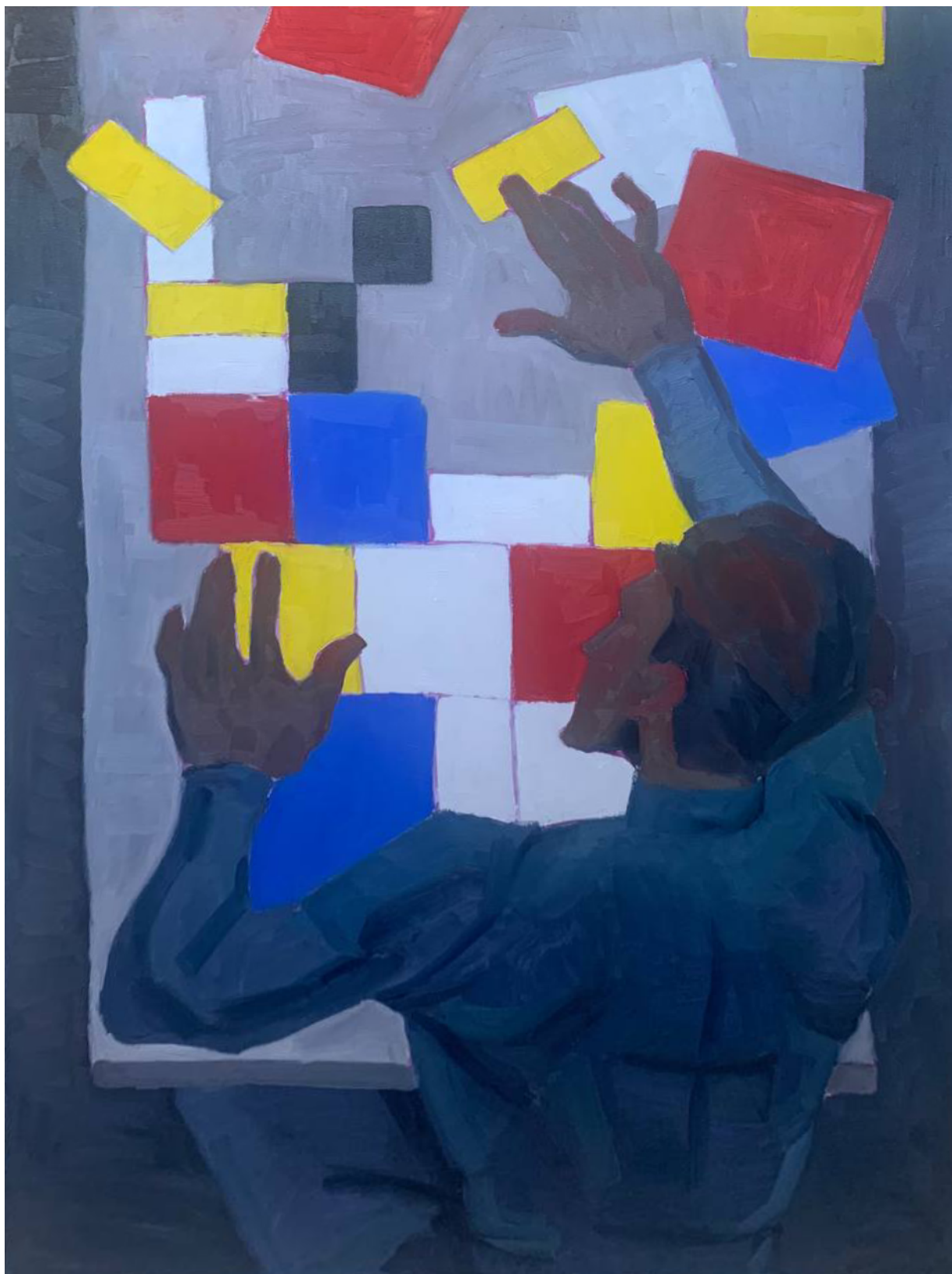
Іл.7. Каляко-сітка

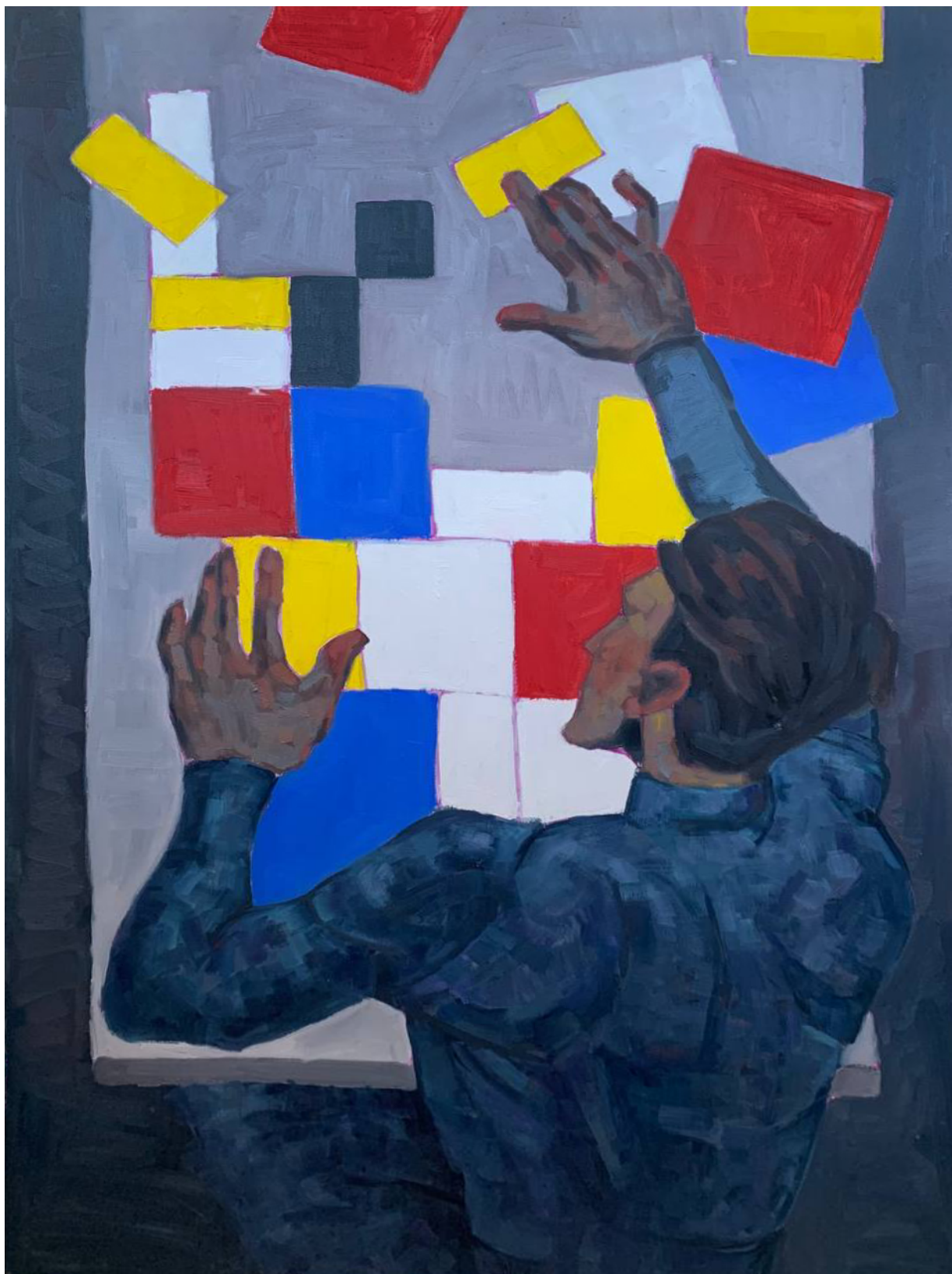
Іл.8. Ескіз накладений на фото сітки

Іл.9. Лінійний рисунок до дипломної картини

Іл.10. Основні тонально-кольорові відношення дипломної картини «Блоки життя»

Іл.11. Пошук локального кольору в дипломній картині. Частина 1

Іл.12. Пошук локального кольору в дипломній картині. Частина 2

Іл.13. Дев'ятка Єгор. Дипломна картина «Блоки життя». 2025